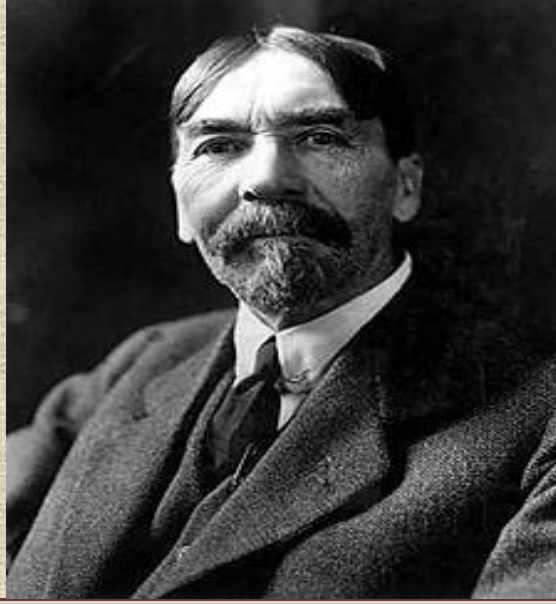

MODERN İKTİSAT BİLİMİNİN KURUCULARI

Kurumsal iktisadın önemli kurucusu olan,
Thorstein Veblen
"Aylak Sınıfın Teorisi"

ile kurumların insan davranışı ve ekonomik güdüler üzerindeki etkisini açıklayarak
iktisat biliminin unutulmazları arasına yer almıştır.

THORSTEIN VEBLEN (1857-1929)

Yaşam Öyküsü: 20 Temmuz 1857'de Wisconsin Eyaleti'nde doğdu. Norveç asıllı göçmen bir çiftçi ailesinin on iki çocuğunda biriydi. Hayatı boyunca, bilinçli bir şekilde toplumdan uzak durmuş, yalnız kalmayı tercih etmiştir. Toplumsal düşünceleri benimsememesi, aldirışsızlığı kimi zaman sivri dili birçok kereler işsiz kalmasına neden olmuştur. Üniversite-lerde akademik kariyer yapmayı denemiş, türlü nedenlerden dolayı oradan oraya savrulmuş, hatta bir dönem ailesinin çiftliğine geri dönüp, belirli bir yokluk içinde 7 yıl geçirmiştir. Tüm bu yalıtılmış garip kişiliğin ardında mükemmel bir gözlemci kişilik gelişmiştir, 1926'da akademik hayatı bıraktı ve California'da bir dağ köyüne yerleşti ve 1929 yılında burada yalnız başına öldü.

Eğitim-Kariyer:

1880'de Minnesota Eyaleti'nde Carleton College'ı bitiren Veblen, 1884'te Yale Üniversitesi'nde felsefe doktorasını tamamladı. Akademik bir görev bulamadığı için babasının çiftliğine geri dönerek 7 yıl boyunca kendini okumaya verdi. 1891'de Cornell Üniversitesi İktisat Bölümü'nde yüksek öğrenime başladı. Bir yıl sonra Chicago Üniversitesi'ne geçti ve 1896'da aynı üniversitede öğretim görevlisi oldu. 1900'de doçentliğe yükseldi. 1906-1918 arasında Missouri Üniversitesi'nde ders verdi. 1926'da akademik hayatı bıraktı. New York'da *The Dial* adlı etkili bir derginin editörlüğünü üstlendi. 1919-1926 döneminde şimdiki adı New School olan "New School for Social Research" (Sosyal Araştırma için Yeni Okul) adlı üniversitenin kurulup gelişmesinde büyük katkısı oldu. Bu dönemde Sovyet Rusya devriminin "mühendisler" tarafından yapıldığını ve yeni bir ekonomik sistem olarak "Mühendisler Devleti"nin kurulacağını öngördüğü "The Engineers and the Price System" (Mühendisler ve Fiyat Sistemi) adlı kitabı yayınladı.

İktisat Bilimine Katkıları: Veblen, neoklasik iktisadın bireysel davranış güdüsü olarak kişisel çıkarı gösterilmesine karşı çıkmıştır. İktisat teorisinin, insanları, zevk ve zahmet hesabı yapan yaratıklar saymasını gerçek dışı buluyordu. Çağdaş psikoloji, bireylerin alışkanlıklarla, içgüdüsel eğilimlerle yönetildiğini gösterirken, iktisat teorisinin faydacı felsefesinin zevk-zahmet denklemini kabulü yanlış bir ruh bilim kullandığını göstermektedir. İnsanların davranışlarını şekillendiren kurumlara (kapitalizm, gelenekler, para, adalet vs.) çok önem vermiştir. Ancak bu sosyalistlerin çoğunluğunda olduğu gibi bireyin sadece toplum veya çevre tarafından yönlendirildiği anlamına gelmiyordu. O özel olarak, genetik ve içgüdüsel yapısıyla bireyin de önemli bir faktör olabileceğini savunmuştur. İnsanlar düşünce alışkanlıkları edinen ve çoğunlukla daha az rasyonel yapıda varlıklardı. Veblen, modern insanla ilkel insan arasında birçok benzerlikler kurmuş ve bu benzerliklerin arkasındakilerin de benzer unsurlar taşıyabileceğini savunmuştur. Zenginliğin ve üstünlüğün oluşma evrelerine özel önem vermiştir. Ona göre günümüzün öndelik anlayışı üst sınıflar tarafından aşağı sınıflara serpilerek belirleniyordu. Ve üstünlüğün tek göstergesi sadece birikimsel zenginlik değil, bu zenginliğin devamlı bir biçimde gözler önüne serilmesi idi. 'Gösteriş tüketimi' adıyla anılan bu düşünce içerisinde, bireylerin mutluluk anlayışı tüketimlerini itibari olarak farklı ve özel göstermekle mümkün olabiliyordu. Onun, *Aylak Sınıfın Teorisi* kitabını okuyan birisi sadece bu yönden zenginleri eleştirdiği yanılgısına kapılabilir. Fakat orta sınıflar hatta en alt tabakalarda bile üst sınıflara özenmeye bağlı olarak belirli bir mücadeleden kaçış olmadığı görülür. Bu yönden toplumdaki hakim olgu, kişileri belirli seviyede bencil ve vahşi davranmaya itmektedir.